

МІСЦЕ І РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ А.С. МАКАРЕНКА У РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Життєві реалії нового часу вимагають глибокого аналізу педагогічних набутків видатних діячів минулого.

Людина – біосоціальна істота. Виховання людини можливе тільки в оточенні людей. Тільки в суспільстві собі подібних він може засвоїти всі знання та навички, необхідні для життя. Виховання в колективі для нього природно. Воно дає людині необхідний досвід спілкування і взаємодії з оточуючими. Ефективність такого виховання зумовлює також той факт, що громадська думка найчастіше має для людини велике значення. Отже колектив володіє значним впливом на особистість. Цей вплив можна ефективно використовувати у виховних цілях.

Питанню колективного виховання присвячені роботи великого педагога А.С. Макаренка. Спадок Антона Семеновича давно і заслужено став класикою вітчизняної та світової педагогіки. Технологія колективного виховання спиралася на радянську ідеологію. Суспільний лад змінився. Але технологія А.С. Макаренка зберігає свою актуальність. Його теорія стала тією базою, яку, цілком можна адаптувати і використовувати сьогодні. Втілення його ідей у багатьох освітніх та виховних установах, як показують приклади, дає чудові результати.

Актуальним в нинішніх умовах є і процес організації різнобічної діяльності колективу, наприклад, нашого інституту, - організаційно-методичний рівень досвіду А. С. Макаренка. Як показав теоретичний аналіз цієї проблеми, А. С. Макаренко не лише першим ввів термін "технологія" в навчально-виховному процесі, але, спираючись на сучасні дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених, можна сказати, що й у світовій педагогіці він першим почав розробку педагогічної технології організації виховного процесу. Його система піддається моделюванню, конструюванню, прогнозуванню, передбаченню нестандартних моделей систем і підструктур з урахуванням кінцевого прогнозованого результату і відповідних результативних зрізів. Програмування навчально-виховних цілей поклали в основу педагогічних технологій багато сучасних її прихильників, зокрема американські вчені Б. Блум, Д. Кратвол і вітчизняні дидакти В. П. Беспалько, Н.В. Бондаренко, І.П. Підласий. Надзвичайно актуальною проблемою виховної системи А. С. Макаренка є питання про цілі виховання, єдність засобів і цілей у навчально-виховному процесі, на яких ґрунтуються сучасні тлумачення педагогічної технології.

Отже, метою даної статті є розглянути педагогічну технологію Антона Семеновича Макаренка та її роль у сучасній педагогіці.

Технологія виховання - провідна проблема педагогічної спадщини А.С.Макаренка. Особливий акцент А.С. Макаренко робить на соціальний характер виховання, вважаючи, що «вихованню підлягає не тільки дитина, не тільки школяр, а кожен громадянин, наприклад, студент, на кожному етапі. Підлягає вихованню або в спеціально організованих формах, або в формах широкого суспільного впливу. Кожне наше діло, кожна компанія, кожен процес в нашій країні завжди супроводжується не тільки спеціальними завданнями, а й завданнями виховання» [3, 141-142].

Педагогічна технологія Макаренка - новизна його системи виховання. Серед основних рис педагогіки Макаренка, перш за все, слід відзначити: діалектичний поділ методики навчання і методики виховання; єдність виховання і навчання тих, кого навчають.

Запорукою кінцевого результату вихованості навчаемого є, як правило, певний рівень сформованості у нього соціального досвіду і системи механізмів саморегуляції і самореалізації, здатності здійснювати само впливовість, самокорекцію, самоактуалізацію, тобто виховувати самого себе.

А.С. Макаренко поклав в основу своєї педагогіки вимоги та очікування, свій ідеал вихованця, але при цьому його система не була такою, що надриває душу і тіло тих, хто носив звання колоніста або комунара. Більше того, він ставив на чолі, як найвищу міру, не тільки вимогу, а й повагу до людини. А.С. Макаренко звеличив особистість і колектив.

Практичне програмування цілей в сучасній педагогіці, рівноцінно як і науковий рівень вивчення проблеми цілей виховання, А. С. Макаренко оцінював низько. У цій критиці проглядається конструктивна позиція самого А.С. Макаренко щодо того, що на формування соціального характеру може бути спрямована робота навчального закладу. Він вважав, що "треба мати насамперед мужність, щоб відкрито визнати: ми не знаємо, кого ми виховуємо".

А. С. Макаренко дав зразок особистісних якостей. З одного боку безсумнівний масовий героїзм і безсумнівна жертвність. З іншого - нетерпимість, підозрлість до людей, нещадність у вимогах.

Теорія і практика А. С. Макаренко вчать нас конкретно-історичного підходу до постановки цілей виховання. Мова йде не просто, і не взагалі про цілі виховання, а про цілі, які відображають специфіку того чи іншого етапу розвитку суспільства.

Багаторічна робота педагога привела його до висновку, що "всякий досвід, поганий чи хороший, - це система" [3, 7]. Так, системність пронизує всю теоретичну і практичну спадщину А.С. Макаренко. На відповідній методичній і технологічній основі він розглядає і процес формування соціального досвіду особистості вихованця, який синтезує суму людських знань, історію поколінь, релігію народу, його творчість, мистецтво, культурні досягнення, загальноприйняті норми поведінки тощо. Самоврядування - важливий механізм системи А.С. Макаренко, тобто співробітництво як важливий провідник передачі досвіду. Управлінська діяльність Макаренко не супроводжувалася ніякої офіційністю. І така форма організації роботи, як самофінансування, яка була одним з прогресивних механізмів макаренківської технології, а нині - це проблема сьогодення. Її намагається вирішити багато навчальних закладів.

Отже педагогічна технологія А.С. Макаренка - це комплекс внутрішньо узгоджених компонентів, заснованих на єдності програмування цілей виховання, системи перспективних ліній, педагогіці паралельної дії, спрямованих на формування і розвиток педагогічної майстерності вчителя. Програмування, яке покладене в основу технологічного процесу, знайшло вираження у педагогічній системі А. С. Макаренка як "програма людської особистості", "програмування цілей", "передбачення перспективних ліній", його педагогічна система піддається моделюванню, конструюванню, програмуванню, які і передбачає сучасна педагогічна технологія.

А.С. Макаренко критично ставився до традиційної педагогіки, в якій завжди на першому плані були питання дидактики, а виховні проблеми відсувалися на другий план. Педагог вважав це принциповою помилкою, оскільки виховання є широким явищем, яке включає в себе і навчання. Особливий акцент А.С. Макаренко робить на соціальний характер виховання, вважаючи, що «вихованню підлягає не тільки дитина, не тільки школяр, а кожен громадянин на кожному етапі. Підлягає вихованню або в спеціально організованих формах, або в формах широкого суспільного впливу. Кожне наше діло, кожна компанія, кожен процес в нашій країні завжди супроводжується не тільки спеціальними завданнями, а й завданнями виховання».

Потрібно також зазначити, що педагогічна технологія А.С. Макаренка має універсальний характер, оскільки дозволяє працювати з дітьми незалежно від того, в якому соціальному середовищі вони були виховані. Фундаментом для системи виховання А.С. Макаренко була народна основа, рід, народність пронизує всю його теоретичну і практичну спадщину, а сім'я, зокрема багатодітна, постійною основою технології організаційної будови його колективу. Технологічний підхід дав можливість А.С. Макаренко, відштовхуючись від основ народної педагогіки, вийти на рівень науковий.

Література

1. Будняк Т.Г. Педагогічна система А.С.Макаренка в контексті переосмислення й використання у підготовці сучасного вчителя // Педагогічні ідеї А.С.Макаренка й сучасність. – Пер.-Хмельницький, 1999.– 18-22 с.;
2. Макаренко. А.С. Книга для батьків. – К.: Рад. школа, 1980. –327 с.;
3. Макаренко А.С. Методика виховної роботи. – К.: Рад. школа, 1990.–366 с.
4. Макаренко А.С. Твори: В 7-ми т. Т.4.– К.: Рад. школа, 1954.